

'Controleopdrach Praktijkopleiding

Door de actuele discussies over het al dan niet beperken van de certificeringsbevoegdheid van AA-Accountants kan de indruk ontstaan dat het onderdeel assurance binnen de Praktijkopleiding AA er in de toekomst minder toe doet. Niets is minder waar. Controleopdrachten vormen nu en in de toekomst een belangrijk onderdeel van de Praktijkopleiding.

TEKST: ARJEN BONESTROO* | BEELD: CORBIS

Soms vragen AA-trainees zich af waarom zij controleopdrachten moeten uitvoeren. In hun eigen beroepspraktijk komen zij dergelijke opdrachten vaak helemaal niet tegen, dus lijkt het uitvoeren van deze opdrachten overbodig. Opvallend is dat zij zich deze vraag veel minder stellen na uitvoering van controleopdrachten. Een trainee zei onlangs: "Hier heb ik ook wat aan in mijn samenstelpraktijk. Het is bijvoorbeeld nuttig dat je leert kijken naar risico's."

De Raad voor de Praktijkopleiding, belast met de uitvoering van de Praktijkopleiding AA, is eveneens deze

**GERARD VAN IJZENDOORN:
'WAT WE ZIEN IS DAT TRAINEES WEL
HANDS ON-WERKZAAMHEDEN
MOGEN VERRICHTEN, MAAR DAT
DIE NIET ALTIJD WORDEN VERRICHT
OP HET NIVEAU VAN EEN
CONTROLELEIDER.'**

VISITATIECOMMISSIE

De NBA is bezig met het oprichten van een visitatiecommissie, die jaarlijks visitaties gaat uitvoeren bij enkele kantoren waar AA-trainees de praktijkopleiding rechtstreeks volgen via de NBA. Op basis van klantendossiers wordt nagegaan of de ingeleverde rapportages worden ondersteund door hetgeen opgenomen in de klantendossiers. De omvang en complexiteit van de controleopdrachten en het niveau waarop deze zijn uitgevoerd zullen dan onder meer worden gecheckt.

mening toegedaan. Het leren controleren van jaarrekeningen draagt significant bij aan goed en efficiënt samenstellen. Jack Heij, voorzitter van de raad: "Een AA-accountant die samenstelopdrachten uitvoert moet aan die samenstelopdrachten waarde kunnen toevoegen. Hij is de allround-adviseur van de mkb-ondernemer. Hij moet binnen de onderneming risico's kunnen signaleren en hierover met de ondernemer kunnen spreken. Het controleren van jaarrekeningen levert trainees dergelijke inzichten op. Bovendien draagt de uitvoering van controleopdrachten bij aan de ontwikkeling van een attitude, een beroepshouding, die ook voor de uitvoering van andere opdrachten relevant is." De raad heeft om deze reden eerder aangegeven dat de vraag of de AA-accountant volledig dan wel helemaal niet certificeringsbevoegd is geen effect mag hebben op de eis aan controleopdrachten in de Praktijkopleiding. "Controleopdrachten horen er gewoon bij", aldus Heij.

COMPLEX

AA-trainees moeten tijdens hun praktijkopleiding minimaal twee volledige jaarrekeningcontroles uitvoeren op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar. De controleopdrachten hoeven niet per se wettelijke controleopdrachten te zijn, maar moeten wel voldoende complex zijn. Externe beoordelaar Boudewijn de Kock: "Een onderneming moet voldoende personeel hebben en over een serieuze administratieve organisatie beschikken, want anders wordt de controleopdracht wel erg beperkt. De omvang van de onderneming bepaalt mede de complexiteit van de opdracht. In de regel spreek je al gauw over ondernemingen met minimaal 25 man aan personeel. Ook de activiteiten binnen de onderneming doen ter zake. Je moet systeemgericht en gegevensgericht kunnen controleren."

ten horen bij AA'

CONTROLECYCLUS

AA-trainees moeten tweemaal de volledige controleyclus van een jaarrekeningcontrole doorlopen, van de opdrachtbevestiging (of opdrachtcontinuering) tot en met de managementrapportage. Het is niet noodzakelijk maar wel gewenst dat een controleyclus bij één klant wordt doorlopen. De Kock: "Het kan zo zijn dat de controleyclus tweemaal door de trainee wordt doorlopen door bij verschillende controleopdrachten steeds delen van het controleproces uit te voeren. Dat zal mede afhangen van de omvang van de controleopdrachten. Als het niet hoeft, dan echter liever niet. Belangrijk is dat *alle* onderdelen van het controleproces tweemaal op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar aan bod komen."

VISITATIES

Dat de twee controleopdrachten moeten worden uitgevoerd op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar wekt de suggestie dat de trainee zelfstandig de controlewerkzaamheden kan uitvoeren. Qua functie zou dat vergeleken kunnen worden met een controleleider. De trainee moet zelf de afwegingen maken, de risicoanalyse opstellen, het controlememorandum invullen, de managementrapportage opstellen etc. De werkzaamheden zijn van voldoende niveau wanneer de praktijkopleider heeft geconstateerd dat de trainee daarmee de voorgeschreven competenties heeft behaald en de daarbij behorende eindtermen van de CEA aan bod zijn gekomen.

De Kock: "Het komt regelmatig voor dat trainees op een kantoor werkzaam zijn waar geen of geen geschikte controleopdrachten voor handen zijn. Zij mogen dan meelopen met controleopdrachten op een ander kantoor. Ik kan mij nauwelijks voorstellen dat dit meelopen voldoende niveau heeft."

GROEIEN

Doordat wordt benadrukt dat twee controleopdrachten moeten worden uitgevoerd op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar kan de indruk ontstaan dat een trainee kan volstaan met het uitvoeren van twee controleopdrachten. Elly van der Velden, lid van de

JACK HEIJ: 'DE UITVOERING VAN CONTROLEOPDRACHTEN DRAAGT BIJ AAN DE ONTWIKKELING VAN EEN BEROEPSHOUDING DIE OOK VOOR DE UITVOERING VAN ANDERE OPDRACHTEN RELEVANT IS.'

BOUDEWIJN DE KOCK: 'TRAINEES MOGEN MEELOPEN MET CONTROLEOPDRACHTEN OP EEN ANDER KANTOOR. IK KAN MIJ NAUWELIJKS VOORSTELLEN DAT DIT MEELOPEN VOLDOENDE NIVEAU HEEFT.'

Raad voor de Praktijkopleiding en verbonden aan het stagebureau van BDO: "Het is van belang dat de trainee vanaf de start van de praktijkopleiding begint met het opdoen van controle-ervaring. Dit kan enerzijds door eenvoudige onderdelen van een jaarrekeningcontrole uit te voeren. De trainee kan dan 'groeien' op de opdracht. Anderzijds kan de trainee ervaring opdoen door andere assurance-opdrachten dan de vereiste jaarrekeningcontroles, zoals een inbrengverklaring of een beoordelingsopdracht. Toch komen we regelmatig trainees tegen die denken dat zij met het uitvoeren van twee controleopdrachten het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar kunnen bereiken. Onterecht dus."

Trainees zullen daarvoor in totaal wel vijf of zes relevante assurance-opdrachten geheel of gedeeltelijk moeten uitvoeren. Een deel van de ervaring kan uiteraard opgedaan zijn voorafgaand aan de start van de Praktijkopleiding. Dat blijkt dan uit het Persoonlijk Actieplan.

SIMULATIEOPDRACHTEN

Het komt voor dat AA-trainees binnen het eigen kantoor geen controleopdrachten kunnen uitvoeren. Nogal wat accountantskantoren hebben geen (complexe) controleopdrachten in de portefeuille. Ook zijn de AA-afdeling en de controle-afdeling binnen een accountantskantoor soms strikt gescheiden. Gerard van Ijzendoorn, externe beoordelaar voor de Praktijkopleiding: "Wat we zien is dat trainees wel *hands on-workzaamheden* mogen verrichten, maar dat de werkzaamheden lang niet altijd verricht worden op het niveau van een controleleider. Externe beoordelaars letten sterk op het niveau, de complexiteit en de volledigheid van de controlewerkzaamheden."

Om ervoor te zorgen dat elke AA-trainee controleopdrachten kan uitvoeren op het gewenste niveau heeft de NBA het initiatief genomen om simulatieopdrachten te ontwikkelen (zie ook *Accountant, juni 2012*). Rein Ligtenberg, deelnemer aan een simulatieopdracht: "In de praktijk kom je er vrijwel nooit aan toe om alle controlewerkzaamheden zelf uit te voeren. Tijdens de simulatieopdracht moet je dat wel doen. Ik weet zeker dat ik hier in de samenstellpraktijk ook veel aan heb." De controleopdrachten worden in groepen van twee of drie trainees uitgewerkt.

Jurroen Cluitmans, coördinator van de AA-opleiding bij de HAN en in opdracht van de NBA aanbieder van de simulatieopdrachten: "Deze controleopdrachten zijn niet fictief. Het gaat om echte ondernemingen waarvan wij alle documentatie, salarisadministraties, klantenadministraties, bonnetjes etc. overgezet hebben naar een eigen afgesloten omgeving. De trainees voeren een echte controleopdracht uit. Ook de nagespeelde rollenspellen vinden plaats op basis van bestaande personages binnen deze ondernemingen. Trainees ervaren ook dat het om echte opdrachten gaat."

MAATWERKAFSPRAKEN

Soms is de vereiste voorervaring voor deelname aan de simulaties van de jaarrekeningcontroles een probleem. Externe beoordelaar en lid van de Raad voor de Praktijkopleiding Harry Hollegien: "De Raad voor de Praktijkopleiding heeft besloten om na te gaan of met de desbetreffende trainees maatwerkafspraken kunnen worden gemaakt, zodat de trainee uiteindelijk toch kan deelnemen aan de simulatieopdrachten. Zij moeten daarvoor contact opnemen met het bureau van de NBA."

Gert van den Brink, als adviserend accountant werkzaam bij Full Finance, is trots op het resultaat:

"We hebben hard gewerkt aan de ontwikkeling van deze simulaties van de jaarrekeningcontroles.

Technisch is dit een hoogstandje. Dit is nog niet eerder vertoond. Wij zijn blij met deze faciliteit. We helpen hier heel veel trainees mee en we dragen bij aan een kwalitatief hoogwaardige instroom in het accountantsberoep. Diverse accountants van onze organisatie zijn als praktijkopleider of als externe beoordelaar betrokken bij de Praktijkopleiding. Wij zijn er vanuit deze betrokkenheid ook ingestapt. Wij hebben gehandeld vanuit commitment." □

Noot

* Arjen Bonestroo is teamleider Praktijkopleiding AA bij de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

